

ЕВОЛЮЦІЯ ТА РОЗВИТОК МУЗЕЙНИХ БУДІВЕЛЬ**Курбатова М. С.,**студентка кафедри Архітектури будівель та споруд,
mariiakurbatova19@gmail.com**Дунаєвський Є. Ю.,**асистент кафедри Архітектури будівель та споруд,
dunaevski.abs@odaba.edu.ua, ORCID: 0000-0003-4053-8000**Дунаєвська А. В.**асистент кафедри Архітектури будівель та споруд,
sokolovaabs@odaba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7876-0558*Архітектурно-художній інститут,
Одеська державна академія будівництва та архітектури*

Анотація. У статті розглядається феномен видовищних будівель, зосереджуючись на музеях, які зачаровують своїми архітектурними рішеннями та внутрішнім простором. Досліджується поява перших музеїв – як закладів, що зберігають та демонструють артефакти історичного значення. Розкривається, шлях та становлення музеїв, не тільки місцями збереження цінних речей, але й культурними центрами, які відображають суспільні та інтелектуальні досягнення. Подальша еволюція музеїв привела до виникнення неймовірних архітектурних творінь, які відзначаються функціонально-планувальними та архітектурно-композиційними рішеннями, що робить їх справжніми видовищами світу музейної сфери. Досліджуються різноманітні концепції, які використовуються у створенні сучасних музеїв.

Ключові слова: архітектура музеїв, видовищні будівлі, мистецтво, інтер'єр музею.

Вступ. Видовищні будівлі завжди привертали увагу своєю неповторною архітектурою та вражаючими формами. Вони втілюють мистецтво будівництва та стають своєрідними символами міст і країн. Одним із видів таких споруд є музеї. Будівлі музеїв актуальні незалежно від часу, оскільки вони невід'ємна частина культурного життя суспільства. Ще більшої ваги набуває розуміння ролі архітектури та дизайну музеїв в контексті сучасних технологій та зростаючої значимості туризму.

Музеї є не тільки зберігачами історичних артефактів та мистецьких творів, але й просторами для освіти, культурного обміну та натхнення. Вони стають центральними пунктами туристичних маршрутів і призначеннями для людей, які шукають незабутні враження та естетичне задоволення.

Окрім того, зростає інтерес до новаторських підходів у створенні музейних просторів, використання технологій та інтерактивних рішень для залучення відвідувачів. Музеї постійно трансформуються та адаптуються до змінних вимог громадськості, стаючи платформами для досліджень, діалогу та інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В наші дні не багато фахівців розглядають музейну справу як окрему науку. До вивчення теми музеїв значну роль присвятили діячі різних галузей, наприклад: художник І.Е. Грабар, історик мистецтва М.І. Романов, педагог А.В. Бакушинський, мистецтвознавець Ф.І. Шмідт [8].

Також можна зазначити І.В. Шидловського, який у своїй книзі «Природнича музеологія» надав інформацію про музейну справу, зокрема визначив предмети мистецтва, що складають музейний образ, розповів про їх збереження, а також про принципи та методи створення експозицій [11].

Салата О.О. в навчально-методичному посібнику «Основи музеєзнавства» проаналізувала причини виникнення музеїв, розглянула їх функції, досліджувала методи роботи у музеях та їхню діяльність. Розглядала освітньо-виховний потенціал музею, їх науково-фондову та експозиційну роботу.

Хадсон К. у книзі «Впливові музеї» досліджував важливість атмосфери на сприйняття музею в цілому і окремих експонатів. Він наполягає на перетворення музею, де людини, не задумуючись просто споглядають один об'єкт за іншим, у спокійний та вільний простір, де музей певним чином впливатиме на відвідувачів.

Ф. Вайдахер у праці «Загальна музеологія» розглянув розвиток та періодизацію музейної справи. Функції музеїв, вимоги до складу та структури приміщень. А також до особливих умов зберігання відповідно до експозиції.

Мистецтвознавець Д. Смирний у статті «Дизайн музейної експозиції» розглядав дизайн музейної експозиції. Проаналізував проблеми створення експозицій, звернув увагу на оптимізацію умов догляду за предметами огляду. Висвітлив еволюцію розвитку та сучасні тенденції експозиційного дизайну.

А.Л. Гельфонд у своєму навчальному посібнику «Архітектурне проектування громадських будівель і споруд» аналізував принципи формування громадської архітектури та як соціальні, економічні та культурні фактори впливають на формування вигляду будівель. В його роботі можна знайти інформацію про окремі вузли, приміщення та будівлю в цілому.

Постановка завдання. Мета даного дослідження – дослідити і визначити передумови виникнення музеїв, основні принципи формування музейного інтер'єру, проаналізувати досвід проектування та будівництва будівель, виявити сучасні тенденції функціонально-планувальних та архітектурно-композиційних рішень цих об'єктів.

Основний матеріал і результати. Історія виникнення музеїв, як своєрідних громадських інститутів, що задовольняють потреби наукового, культурного, політичного, економічного характеру йде в глибоку старовину. Попередники музеїв з'явилися на тому етапі розвитку людського суспільства, коли предмети-оригінали, взяті з природи і суспільного життя, стали зберігатися не в утилітарних господарських цілях, а як документальні, меморіальні свідоцтва та естетичної цінності.

Колекціонування походить із глибокої давнини. В Африці і на островах Океанії археологи знайшли залишки колекції предметів релігійного культу епохи неоліту. Починаючи з II тис. до н. е. в Урі та інших містах Двोरіччя писарі збирали літературні й наукові тексти, написані клинописом на глиняних табличках. Так виникли приватні та царські бібліотеки, найбільша з яких належала асирійському царю Ашшурбаналалу (VII тис. до н. е.) і нараховувала більше 30 тис. табличок.

Але яскраво і повномасштабне феномен колекціонування вперше розкрився в античну епоху. У ті давні часи було закладено основні напрями філософської думки, створено науку як окрему сферу культури, здійснено відкриття світового значення в області архітектури і скульптури, покладено початок європейському театру, розроблено найважливіші політичні категорії – громадянин, демократія, особистість, а грецька і латинська мови лягли в основу сучасної наукової термінології. Не стало виключенням і поняття “музей”, а також і вся сфера античного колекціонування.

«Музей» із давньогрецької означає “місце, присвячене музам”. Пізніше муз почали вважати покровительками мистецтв і наук, які дарують творче натхнення. Як союз в ім'я служіння Аполлону і музам створювалася, наприклад, близько 385 р. до н.е. академія – знаменита філософська школа Платона, яка об'єднала у своїх стінах різноманітні науки. У ній було святилище муз – мусейон, а для здійснення необхідних обрядів на кожен день місяця із числа слухачів призначались “служителі муз” і “той, хто приносить священні жертви”. Мусейон існував і при філософській школі Аристотеля. Нерідко мусейони ставали центрами свого роду літературних спільнот, слугуючи місцем не лише поклоніння муз, але й проведенням творчих змагань поетів. Зразком античного музею став мусейон в Александрії.

Античний світ не створив музею в звичному для нас розумінні цього слова, проте окремі елементи того, що сьогодні прийнято називати "музейною діяльністю", вже були присутні в Стародавньому Римі. Тут здійснювався жорсткий нагляд за станом храмів, громадських споруд і предметів, що знаходилися в них [8].

Елементи найдавніших "протоекспозицій" музеєзнавці знаходять в інтер'єрах давньогрецьких храмів, в яких ритуальні предмети можна в сучасному сенсі сприймати як зачатки експозиції; у виставках товарів на продаж, церемоніях військових триумфів Стародавнього Риму, коли слідом за колісницею триумфатора несли, а потім залишали на деякий час для загального огляду військові трофеї, твори мистецтва, захоплені в супротивника і т.п. Репрезентативні "виставки" коштовних речей влаштовували правителі в дні прийому важливих гостей для демонстрації свого багатства і значущості [3].

Різноманітні збори зберігалися у візантійських соборах і монастирях, а потім (з XIII ст.) у середньовічних соборах Франції, Італії, Німеччини та інших країн (предмети, приналежність яких приписувалася "священним особам" нового християнського пантеону, церковне начиння, ікони, рукописи і т. п.). До епохи Відродження відноситься поява в Європі музеїв, яким були вже властиві деякі наукові функції, що було пов'язано, зокрема, з Великими географічними відкриттями, а також з потребами розвитку науки і виробництва. Багато мандрівників, вчених, поетів і художників стають колекціонерами, збирачами медалей, монет, каменів, скульптури, картин, рукописів та інших предметів античної культури. Слідом за приватними особами колекціонерством займаються й представники знаті - королі і папи. Велику популярність набувають палацові збори - кунсткамери, Мюнц-кабінети, натураль-кабінети, в яких зосереджувалися природничонаукові, етнографічні та історико-художні рідкості [5] [9].

З'явилися і перші описи музеїв, а також музеологічні теоретичні твори. До цього ж часу відносяться збори пам'яток античного мистецтва у Флоренції (Л. Медічі, XV ст.), Римі (Ватиканські музеї, XVI ст.), Дрездені (Августа Саксонського, XVI ст.) та ін. У цю епоху і пізніше в XVII-XVIII ст. відбувається поступове становлення експозиції як форми існування музею [1].

В "універсальних" музеях цього часу збиралися воедино різні дива і реліквії, "дивовижні витвори природи і людини", але, як зрозуміло, ні про яку наукову концепцію виставки тут не йшлося. Можна навести яскравий приклад – 1581 року Франческо I Медічі, пристрасний колекціонер і справжній знавець, наказав перенести в Уффіці найбільш цінні предмети сімейної колекції з палаців і вілл, а розташовані на другому поверсі адміністративні служби видалити. З цього часу будівля Уффіці стала музеєм, у зв'язку з чим були зроблені значні перебудови. Вперше в історії музейної справи були створені спеціальні виставкові приміщення. Однією з перших була створена "галерея статуй", для оформлення якої запросили групу флорентійських художників. Перекриття стелі були розписані вигадливими орнаментами, гротесками, створеними за античними зразками, стіни прикрашені шпалерами. Відкрита тераса в Уффіці була засклена і також пристосована для показу творів мистецтва.

У XVII-XVIII ст. формуються численні приватні колекції - історичні, археологічні, природничі, мистецтвознавчі, багато з яких частково в XVIII ст., а головним чином у XIX ст. лягли в основу державних національних музеїв.

Проте виникнення перших виставок і в нашому розумінні слова експозицій відбулося в Європі в XVIII столітті за часів епохи Просвітництва. На цих перших виставках демонструються твори мистецтва для аристократії. У той же час формується нова концепція музею - ідея публічного музею. У музеях довгий час не існувало поділу на "фонди" і "експозицію". Тільки до кінця XIX століття в процесі зростання і розширення музейних зібрань відбувається виділення з них "демонстраційних колекцій", тобто експозицій (тимчасових або постійних). Одним із прикладів усвідомленого і цілеспрямованого формування експозиції є "Віденська імператорська галерея", де картини були розвішані по хронології створення, за національними школами, а не за декоративними якостями [5].

Можна зазначити, що музеї виникли як заклади для збереження та демонстрації цінних артефактів історичного значення. З часом вони еволюціонували в культурні центри, що відображають різноманітні сфери знань. Виникнення музеїв було пов'язане з бажанням суспільства зберегти спадщину та передати її майбутнім поколінням. Цей розділ наголошує на важливості музеїв як місць, де можна пізнати історію, культуру та наукові досягнення, і показує, як вони стали не тільки архівами, але й витворами мистецтва самі по собі.

Створення експозиції та концепції сучасного музею. На початку ХХ-го століття посилюються об'єктивні потреби у розвитку музею, зростанні музейної мережі з освітньо-виховними та науковими функціями. Найбільш розвинену мережу музеїв у світі мають (на початок 1970): США (близько 2000 музеїв), Італія (понад 1200), Франція (близько 1000), Великобританія (понад 900).

На початку 70-х рр.. у світі налічувалося понад 12 тис. музеїв. Музеї світу об'єднуються міжнародними організаціями. У складі ЮНЕСКО є Міжнародна рада музеїв (ІКОМ) [5].

В кінці ХХ-го століття складаються передумови для переосмислення принципів експозиційної побудови. Цьому сприяє в першу чергу: зміна сприйняття експозиції глядачем; сучасна музезнавча концепція експоната; велика виставкова практика, яка є на цей час [10].

Мистецтво музейної експозиції, за останні роки остаточно утвердилося у статусі самостійного і самоцінного жанру творчості, обумовлено багатьма сучасними естетичними і загальнокультурними передумовами. Воно значною мірою визначилося загальнокультурною ситуацією, зміною соціокультурного замовлення суспільства і передусім загальними художніми та архітектурними концепціями [6].

Експозиційна творчість є нічим іншим, як середовищною творчістю. У її завдання входить комплексне створення "концептуально" зумовленого середовища, органічно включає в себе певне співвідношення ряду компонентів - тематики, архітектури, декорування, дидактичного матеріалу. Цей ряд компонентів, об'єднаний єдиним задумом несе велику кількість інформації і є одним з головних каналів музейної комунікації. Все разом і є сучасним поняттям музейної експозиції.

Сучасна експозиція відрізняється масштабністю: експозиція може розташовуватися на великих просторах, включати в себе архітектурні комплекси, також може включати в себе певний театральний сюжет, сценарій, тобто тяжіє до театру, фільму, сюжетної дії. У цій ситуації експонат, який мав протягом вже двох-трьох століть головне значення, набуває глобального значення, включаючись в різні рівні розуміння сенсу експозиції. Крім того, в сучасних експозиціях також використовуються прийоми сучасного образотворчого мистецтва - колаж, ассамбляж в рамках постмодернізму [6].

Створення концепції музею є одним з напрямків науково-дослідницької роботи. Концепція готується в першу чергу шляхом музезнавчих досліджень, адже саме вони формують нові знання в галузі теорії і методики збору, зберігання, обробки і використання музейних предметів. Розробка концепції передбачає всебічне обґрунтування цілей і задач створення, функціонування і розвитку музею, а також шляхів і методів їх реалізації.

Етапи процесу створення концепції музею

Таблиця 1.

Етапи процесу створення концепції музею	
1 ЕТАП	Визначення мети і завдань
2 ЕТАП	Визначення профілю музею
3 ЕТАП	Характеристика і комплектування фондів
4 ЕТАП	Проектування експозиції
5 ЕТАП	Проектування художнього оформлення

Функціонування музею та основні принципи формування музейного інтер'єру.

Функціонування музею значною мірою залежить від середовища, яке його оточує. Визначення мети і завдань витікає з суспільного призначення музею, тобто з його соціальних

функцій. Так, зокрема, поруч зі згаданою вище однією з основних соціальних функцій музею - документування, історично усталеними є зберігання, науково-дослідна, інформаційна й освітньо-виховна. Вони визначають характер діяльності музею в конкретній соціально-культурній ситуації.

Світова музейна архітектура другої половини ХХ століття поступово почала відходити від стереотипу музею-палацу. Реакцією на змінність експозиції стала категорична відмова архітекторів від фіксованих просторів та поява тотально недиференційованих експозиційних просторів [9].

До того часу приміщення музеїв, місць збереження одвічних цінностей, проектувалися як монументально "вічні" споруди, часом з дуже довговічних та коштовних матеріалів. Архітектурна думка під час будівництва таких об'єктів реалізувалася до дрібних деталей - від елементів декорування інтер'єрів до замовляння меблів.

Музеї і виставкові комплекси являють собою унікальні споруди, тому до їх ідейно-художніх якостей висуваються особливо високі вимоги. Цим вимогам, в першу чергу, відповідає принцип єдності прекрасного і доцільного. Архітектурно-просторова побудова музеїв і виставкових павільйонів повинно сприяти розкриттю тематики їх споруд, технологічних процесів, які в них відбуваються, планувальних структур [7].

Великий замкнутий простір експозиційних залів, їх особливі системи освітлення (в основному верхнє освітлення природним світлом в поєднанні з штучним підсвічуванням) визначили для більшості музеїв і виставок традиційно великі глухі зовнішні площини огорожувальних конструкцій. Зберігаючи таку зовнішню архітектурну форму, їх образні і художні характеристики виявлялися в безлічі варіантів об'ємно-планувальних композицій, зовнішнього оформлення з використанням різних елементів архітектурного декору і творів монументального мистецтва, оздоблювальних робіт та ін [4].

Основні принципи формування музейного інтер'єру

Таблиця 2.

Основні принципи формування музейного інтер'єру	
Освітлення	 <p>Від правильно організованого освітлення музеїв залежить сприйняття відвідувачами експонатів. Завдяки світлу виявляється форма твору мистецтва, його фактура, колір. Акцентне освітлення підкреслює унікальність кожного експоната, особливості інтер'єру приміщення, створює приємне для відвідувача світлове середовище. Індивідуальне підсвічування кожного твору мистецтва надає можливість впливати на емоції людини, занурити її в ту чи іншу епоху</p>

<p>Колористична гама</p>		<p>Ряди елементів просторових форм експозиції можуть бути побудовані в основних колірних напрямках:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ахроматичному (від білого до чорного); - хроматичному в теплій гамі (жовтий - помаранчевий - червоний з їхніми проміжними відтінками) і в холодній гамі (зелений - синій - фіолетовий з їхніми проміжними відтінками); - двох додаткових кольорів (синій - помаранчевий, зелений - червоний, фіолетовий - жовтий). <p>Носіями кольору в музейній експозиції є різні експонати, стенди та архітектурні елементи інтер'єру. Колористична обробка простору частіше досягається введенням одного активного колірної фону. Таким фоном можуть стати підлога і стеля.</p>
<p>Планування</p>		<p>Організацію видів діяльності музею і усіх функціональних процесів, що проходять у будівлі музею, можна співвіднести з такими основними функціональними блоками:</p> <ul style="list-style-type: none"> • вхідна група приміщень; • експозиційна частина; • кінолекційна зала; • адміністративні, робочі і підсобні приміщення, бібліотека; • лабораторії і майстерні; • фондосховища; • технічні приміщення.

Незважаючи на відмінності в призначеннях музеїв і виставок, а також різноманіття їх архітектурно-планувальних рішень, все ж принципові засади планувальних структур, складу і взаємозв'язків приміщень за деяким відмінністю мало чим відрізняється один від одного. Планувальні рішення цих споруд будуються відповідно до основних технологічних вимог, що виключає перетин зустрічних потоків [2].

Найбільш поширеними графіками руху потоків є рух по поздовжній схемі, що являє собою послідовний перехід з одного залу експозиції в інший, а також по кільцевій, коли рух потоків йде по замкнутому колу (рис.1) [4].

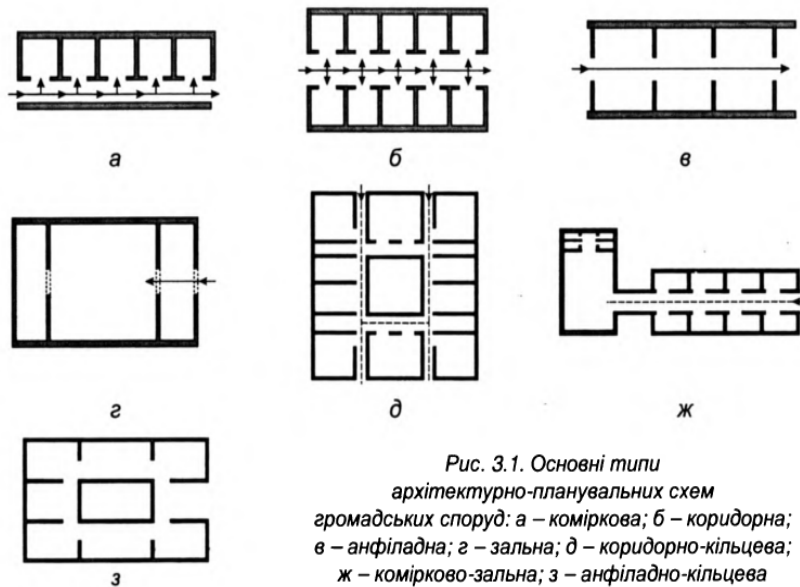

Рис. 1. Основні типи планувальних схем музеїв: а – коміркова; б – коридорна; в – анфіладна; г – загальна; д – коридорно-кільцева; ж – комірково-зальна; з – анфіладно-кільцева

Робота сучасного музею потребує:

- визначення місця і ролі музею в сучасному суспільстві (громаді);
- перетворення музею на центр громадської активності;
- контролю громадськості за діяльністю музею;
- співпраці з органами місцевого самоврядування;
- роботи з благодійними фондами та неурядовими громадськими організаціями;
- об'єднання зусиль держави та громадськості задля розвитку музейної галузі;
- співробітництва з міжнародними організаціями, центрами для активізації виставкової роботи і ознайомлення мешканців краю з культурами народів світу;
- впровадження інноваційних підходів у музейному менеджменті;
- рекламу музейного комплексу через засоби масової інформації, видання афіш та листівок, проспектів та буклетів, календарів тощо.

Розглянуто основні принципи формування музею, які передбачають створення комфортного середовища для відвідувачів, що сприяє зосередженості на експонатах та підвищує їх естетичне й пізнавальне сприйняття. Одним із ключових аспектів є правильна організація простору музею, з урахуванням логічної послідовності та хронології експозицій, що допомагає відвідувачам легше розуміти представлену інформацію. Висвітлюється значення естетичної компоненти музейного інтер'єру, де освітлення та кольори відіграють важливу роль у створенні атмосфери та настрою, що підтримують цілі та ідеї музею.

Дослідження художніх музеїв країн Європи. Музей сучасного мистецтва Кіасма (Центр візуальної культури Кіасма) - один з найбільш відвідуваних музеїв Гельсінкі та й самої Фінляндії.

Будівлю проектували і планували протягом 40 років. Вона була відкрита для публіки навесні 1998 року. Це один з найяскравіших і сучасних музеїв Фінляндії (рис. 2). Він був побудований за проектом американського архітектора Стівена Холла і вважається однією з кращих його робіт. Назва музею прямо пов'язана з архітектурною концепцією і формою будівлі. "Хіазми", в перекладі з грецької означає "перехрещення". Так називають те місце головного мозку, де частково перетинаються волокна зорових нервів.

Музей Кіасма - воістину грандіозне місце, яке є символом культурного обміну, що показує принципово новий підхід до мистецтва сучасності.

Крім виставок, тут показують виступи театру "Кіасма", роботу творчих майстерень та проходять семінари та лекції.

Рис. 2. Музей сучасного мистецтва Кіасма

Музей Леопольда (нім. Leopold Museum) - художній музей у складі Музейного кварталу у Відні, Австрія.

Музей Леопольда відкрився 21 вересня 2001 року в ході створення віденського культурного ареалу Музеумсквартір, що займає по своїх розмірах восьме місце в світі. На його урочистому відкритті був присутній президент Австрійської Республіки Томас Клейстіль. Будівля у формі прямокутника, площею в 12600кв.м, облицьований білим черепашником, побудована за проектом архітектурного бюро Ortner & Ortner. Вхід в музейний будинок оформлений парадними сходами шириною в 10м. Підлоги виставкових залів викладені дубовим паркетом, а всі видимі декоративні металеві деталі виконані з покритою патиною латуні (рис. 3).

Рис. 3. Музей Леопольда

Музей Брандхорста (Museum Brandhorst) у Мюнхені, Німеччина - відкрився для публіки 21 травня 2009 року. Він став частиною ареалу мистецтва (Kunstareal) - кварталу музеїв в районі Максфорштадт. Проектом зайнялися берлінські архітектори Луїза Хаттон і Мартін Зауербрух. Нова будівля органічно вписалася в архітектуру навколишніх старовинних вулиць. Вона вийшла яскравою і позитивною, завдяки унікальному облицюванню фасаду. На панелях зовнішніх стін закріпили 36000 багатобарвних керамічних стрижнів. Стіни музею здалеку виглядають пофарбованими в пастельні тони, але зблизька унікальний фасад грає веселкою яскравих фарб (рис. 4). На створення музею витратили 120 млн. євро.

У будівлі відкриті три просторих виставкових зали з високими стелями, з'єднані сходами. Прозорий дах впускає всередину багато світла. Загальна площа музею – 3200 кв. м. Галереї оформлені в стриманих білих тонах; підлоги покриті паркетом з датського дуба. У

залах обладнані спеціальні зони відпочинку - меблі для них розроблялися дизайнерами за спеціальним замовленням.

Рис. 4. Фасад Музею Брандхорста

Національний музей мистецтв XXI століття - МАХХІ (МАХХІ - Museo nazionale delle arti del XXI secolo) - національний музей сучасного мистецтва в Римі, Італія.

Національний музей мистецтв XXI століття - МАХХІ - відкрився в Римі в травні 2010 року. Крім виставкових залів МАХХІ оснащений конференц-залом, бібліотекою, майстернями, залами для проведення різних заходів. Музей складається з двох підрозділів, "МАХХІ Art" і "МАХХІ Architecture", які повинні збирати, зберігати, вивчати і популяризувати актуальні напрямки в образотворчому мистецтві та архітектурі . Відразу після відкриття римляни прозвали музей "макарониною" (рис. 5).

Будівля музею, будівництво якої обійшлося в 150 мільйонів євро, побудована за проектом відомої архітекторки Захи Хадід. Це найбільше спорудження з усіх нею спроектованих на сьогоднішній день. Зведення спіралевидної бетонної споруди площею в 27 тисяч квадратних метрів тривало 11 років. Основою для побудови послужив комплекс казарм Монтелло - їх фасад став головним для МАХХІ: там розташований його парадний вхід. Казарми не відрізнялися особливими архітектурними достоїнствами. Від них залишився один лише пересічний класичний фасад.

Рис. 5. Національний музей мистецтв XXI століття – МАХХІ

У 2010 році Римський музей сучасного мистецтва МАХХІ отримав премію Стірлінга (Великобританія) за краще архітектурне оформлення.

Центр Помпиду-Мец (фр. Le centre Pompidou-Metz) - музей сучасного мистецтва в місті Мец, Франція. Є філією паризького Центру Жоржа Помпиду.

Перший камінь музею був закладений 7 листопада 2006, і 12 травня 2010 року він був відкритий для відвідувачів. Будівля музею відрізняється оригінальною формою даху. Центр Помпиду-Меє є найбільшим музеєм Франції за розміром виставкових площ за межами Парижа. Щорічно музей відвідують близько 550 000 відвідувачів.

Японський архітектор Сігеру Бан, який переміг у конкурсі разом з французом Жаном де Гастін, вибудував величезний музей, який, тим не менш, справляє враження абсолютної невагомості. Архітектор Сігеру Бан відомий тим, що ось уже чверть століття використовує в будівництві легкі і мобільні конструкції.

Цього разу він наклав музейну споруду майже прозорим гігантським капелюхом у мереживі дерев'яних крокв, хвилясті поля якої зв'язали всі частини музейного комплексу (рис. 6).

Рис. 6. Центр Помпиду-Меє

Головним візуальним елементом самої будівлі музею, як уже зазначалося, є його дах площею 8000 кв. м. Ця споруда складної криволінійної форми на оригінальному дерев'яному каркасі з покриттям з склотканини і тефлону.

Дах майже не залежить від архітектури і структури музейного будинку з бетону і скла, але, в той же час, її напівпрозорий "звід" видно з багатьох приміщень.

Перший поверх музею вміщує, крім вестибюля з обов'язковими кафе і магазином, також і "головний неф" (форум) - масштабний виставковий простір заввишки 10 метрів. Тут можна експонувати дуже великі роботи, що було великою проблемою навіть для Парижа

На ліфті, укладеному в 77-метрову вежу, можна піднятися в три галереї (площею 1150 кв. м. кожна) - 80-метрові паралелепіпеди, поставлені зі зміщенням один на одного. Усередині них немає додаткових опор, що дозволяє найкращим чином розміщувати експозиції. Торці кожного з блоків заklenі, і в ці панорамні вікна-вітрини ніби "заглядають" пам'ятки Меє.

На самому верху будівлі розташовані оригінально оформлений ресторан, оглядова галерея і аудиторія. Інтер'єр музею пристосований для будь-яких трансформацій і експериментів, його складна структура дозволяє купувати ті чи інші форми залежно від поточної експозиції і програми заходів.

Мистецький арсенал у Києві, Україна - це проект, ініційований експрезидентом України Віктором Ющенком з метою створення культурно-мистецького та музейного Комплексу європейського рівня.

"Мистецький арсенал" бачиться як вікно в Україну для світу і вікно у світ для України. Це новий мистецький майданчик, відкритий для імпровізацій та імпрез, який ще не є заангажований жодним мистецьким проектом і обумовлений лише стінами старого Арсеналу. Площа будівлі Мистецького Арсеналу - 50 000 кв.м.

Будівля, в якій розташували комплекс "Мистецький арсенал", знаходиться в стінах арсеналу, який був побудований в 1783-1801 рр. за проектом генерала-поручика Івана

Меллера (рис. 7). Цікаво, що Меллер проєктував будівлю, з урахуванням її можливого перепрофілювання, так як писав про свою роботу: "Настане час, і ви побачите, що я побудував цей будинок не для фортеці, а для людей" [12].

Рис. 7. Мистецький арсенал

З початку XIX століття в будівлі арсеналу знаходилися військові склади, майстерні з ремонту зброї і кінної амуніції, кузня. Протягом XX століття будівля використовувалася для військових потреб за своїм прямим призначенням.

Цей колосальний інтер'єр, який вже сам по собі є довершеним витвором мистецтва і практично не поступається знаменитому Арсеналу в Венеції. У такому просторі - величому і водночас шляхетно-старовинному - будь-яка картина, інсталяція, вистава виглядатиме набагато краще, ніж в будь-якій іншій унормованій і облаштованій галереї.

Висновки до розділу. У цьому розділі були досліджені художні музеї країн Європи кінця XX початку XXI ст. та виділено основні принципи їх архітектурного та дизайнерського проєктування.

Висновки. Розкрито історію виникнення музеїв – від колекціонування предметів в античні часи до сучасних видовищних будівель зі збереженням історії, мистецтва, науки. За останні роки музеї перетворилися зі зберігачів статичних виставок на динамічні інституції, які активно взаємодіють зі своїми відвідувачами. Ця еволюція стала можливою завдяки розвитку технологій, зміні підходів до взаємодії з аудиторією та появі нових форматів музейного досвіду. Одним із ключових напрямків еволюції музеїв стало активне залучення відвідувачів до виставок. Традиційні статичні експозиції поступово витісняються інтерактивними елементами, що дозволяють глядачам стати активними учасниками музейного процесу. Зазначено зміну функцій та ролі музеїв у сучасному світі. Вони стають не тільки місцями зберігання та показу колекцій, а й центрами культурного та освітнього життя. Музеї активно співпрацюють з громадськістю, проводять різноманітні заходи, лекції, майстер-класи та інші форми освіти. Вони стають платформами для обміну ідеями, дискусій, наукових досліджень і співпраці з іншими культурними установами.

Література

- [1] Байдахер Фрідріх. Загальна музеологія / За ред. Зеновія Мазурика; Пер. з нім. Х. Назаркевич, О. Лянг, В. Лозинського. - К.: Літопис, 2005.
- [2] Бонамі З. А. Літературний музей і суспільство // Музезнаство. Музеї світу: зб. науч. праць / НДІ культури. М., 1991.
- [3] Власюк Г.М., Зосимович О.Ю., Хададова М.В. Музезнаство та архівна справа: Навч.-метод. посіб. - Житомир: ЖДПУ імені Івана Франка, 2006.
- [4] Жигульські З. Музеї світу. Введення в музезнаство. М., 1989.
- [5] Калугина Т.П. Художественный музей как феномен культуры. - СПб., 2001.

- [6] Музейна справа та музейна політика в Україні ХХ століття. - К.: Златограф, 2004.
- [7] Музейне проектування / Відп. ред. А. А. Щербакова; Упоряд. А. В. Лебедев. М., 2009.
- [8] Салата О.О. Основи музеєзнавства: навчально-методичний посібник / О.О. Салата. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015.
- [9] Сотникова С.И. Музеология: Учеб. пособ. - М.: Дрофа, 2004.
- [10] Стецюк О.В. Розвиток мережі музейних закладів у системі туристичної інфраструктури Карпатського регіону // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету (Географія). - Тернопіль, 2006. - № 1.
- [11] Шидловський І. В. Історія музейної справи та зоологічних музеїв університетів України / за ред. Й. В. Царика / І.В. Шидловський. – Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012.
- [12] ТОП-20 головних визначних пам'яток Києва. Режим доступу: <https://topnews.kiev.ua/culture/2018/04/08/81898.html> (дата звернення 12.09.2022).

References

- [1] Baydacher Friedrich. General museology / Ed. Xenovia Mazurika; Trans. with him X. Nazarkevich, O. Liang, V. Lozynskiy. - K.: Lytopis, 2005.
- [2] Bonami Z. A. Literary Museum and Society // Museum Studies. Museums of the world: coll. science works / Research Institute of Culture. M., 1991.
- [3] Vlasyuk H.M., Zosimovich O.Yu., Khadadova M.V. Museology and archival work: Teaching method, manual. - Zhytomyr: Zhdpu named after Ivan Franko, 2006.
- [4] Zhigulski Z. Museums of the world. Introduction to museology. M., 1989.
- [5] Kalugina T.P. The art museum as a cultural phenomenon. - St. Petersburg, 2001.
- [6] Museum business and museum policy in Ukraine of the 20th century. - K.: Zlatograf, 2004.
- [7] Museum design / Rep. ed. A. A. Shcherbakova; arrange A. V. Lebedev. M., 2009.
- [8] Salad O.O. Basics of museology: educational and methodological guide / O.O. Salad. – Vinnytsia: Nilan-LTD LLC, 2015.
- [9] Sotnikova S.I. Museology: Textbook. allowance - M.: Drofa, 2004.
- [10] Stetsyuk O.V. Development of the network of museum institutions in the system of tourist infrastructure of the Carpathian region // Scientific notes of the Ternopil National Pedagogical University (Geography). - Ternopil, 2006. - No. 1.
- [11] Shidlovskiy I. V. History of museum affairs and zoological museums of universities of Ukraine / edited by Y.V. Tsaryka / I.V. Shidlovsky – L.: LNU named after Ivan Franko, 2012.
- [12] TOP-20 main sights of Kyiv. Access mode: <https://topnews.kiev.ua/culture/2018/04/08/81898.html> (access date 09/12/2022).

EVOLUTION AND DEVELOPMENT OF MUSEUM BUILDINGS

Kurbatova M.,

Student, Department of Architecture of Buildings and Structures,
mariiakurbatova19@gmail.com

Dunaevskiy E.,

Assistant, Department of Architecture of Buildings and Structures
dunaevski.abs@odaba.edu.ua, ORCID: 0000-0003-4053-8000

Dunaievskia A.,

Applicant for the degree of Doctor of Philosophy,
assistant of the Department of Architecture of Buildings and Structures,
sokolovaabs@odaba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-7876-0558

*Architectural and Art Institute,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture*

Abstract. Museums are not just places where valuable artifacts of historical significance are stored and exhibited. They are true masterpieces of architectural art and places that win the hearts of visitors with their internal organization and aesthetic expression. The article examines the phenomenon of spectacular buildings, focusing on museums that fascinate with their architectural solutions and interior design. The author examines the emergence of the first museums as institutions that store and display artifacts of historical significance. The author reveals how over time museums have become not only places of preservation of valuable things, but also cultural centers that reflect social and intellectual achievements. The further evolution of museums has led to the emergence of incredible architectural creations that have become real spectacles of the museum world. The article explores various concepts used in the creation of modern museums.

The functionality of the museum and the basic principles of museum interior design are considered. The importance of the aesthetic components of the museum interior is highlighted, showing how lighting and colors play an important role in creating an atmosphere and mood that support the goals and ideas of the museum. Attention is paid to the establishment of the art of museum exposition in recent years as an independent and valuable genre of creativity. All of these aspects allow museums to remain relevant and engaging for audiences. They fulfill an important mission of preserving cultural heritage and provide an opportunity to enjoy art and history in a unique way. Museums continue to amaze us with their beauty and intellectual richness, revealing to us the greatness and diversity of the world.

Keywords: : museum architecture, spectacular buildings, art, museum interior.